

UTEMELJENOST MAKROPROZODIČNE ANALIZE PRI PROUČEVANJU JEZIKOVNE VARIABILNOSTI

Lucia Gaja Scuteri
Napoli

UDK 811.163.6'342.9:808.5:316.774

Družbeno-funkcijska razčlenjenost slovenskega jezika z ritmično-prozodičnega vidika je še neobdelano vprašanje. V prispevku preko predstavitve primera diahrone primerjave t. i. prozodičnih indeksov TV-govora politikov uvajamo možni metodološki pristop, s katerim bi lahko obravnavali problem z novega zornega kota.

jezikovna variacija, prozodija, slovenski jezik, govorjeni jezik, medijski jezik

The social functionality of Slovene has not yet been explored from a rhythmic-prosodic perspective. In this article, through a diachronic comparison of the prosodic indices of political TV speech, we introduce a possible methodological approach with which it could be possible to deal with the question from a new point of view.

linguistic variation, prosody, Slovene language, spoken language, media speech

1 Jezikovna variacija

Namen prispevka¹ je skozi zgled diahrone primerjave političnega televizijskega govora prikazati veljavnost metodologije makroprozodične raziskave oz. komparativno ustreznost časovnih parametrov oz. prozodičnih indeksov pri analizi variacijskih jezikovnih osi. Z makroprozodičnim imamo v mislih nadsegmentno raven, ki zavzema celoto ritmičnih dejstev, ki se dogajajo na ravni stavka, v okviru katere so predmet proučevanja ritmično-prozodične značilnosti kompleksne ritmične enote celotne izjave.² Pri tem se moramo na kratko ustaviti ob nekaterih teoretično-metodoloških opredelitvah.

V svojem vsakdanjiku lahko hitro opazimo, kako glede na kontekst, namen in naravo sporazumevalnega dejanja ter prejemnika (so-govorca) spremenimo jezik, ki ga uporabljamo. Dokaj očitno je namreč, da bomo npr. ob

javnem nastopu govorili drugače kakor s prijateljem, z otrokom drugače kakor z odraslim, s tujcem ali neznancem drugače kakor s prijateljem druge narečne skupine ali starejšo osebo itn. V sociolingvistiki je variabilnost jezika, ki smo jo pravkar poenostavljeno predstavili, razčlenjena na pet glavnih variacijskih osi (Berruto 2004: 2–25):

- diafazična os (kontekstualna variabilnost, odvisna od konteksta sporazumevanja, npr. javni : zasebni),
- diahrona os (časovna variabilnost oz. variabilnost jezika v času),
- diamezična os (variabilnost, vezana na kanal sporazumevanja, npr. pisani : govorjeni),
- diastratična os (subjektivna variabilnost, vezana na družbeno-kulturni in fizični položaj jezikovnega uporabnika, npr. mlad : star; izobražen : neizobražen),

¹ Članek je nastal v okviru doktorskega študija Zgodovina Evrope in Sredozemlja na Univerzi na Primorskem, ki ga delno sofinancira Evropska unija, in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Sofinanciranje se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013, 1. razvojne prioritete Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti; prednostne usmeritve 1.3: Štipendijske sheme.

² Za rabo pojma »makroprozodičen« v strokovni literaturi prim. Giannini, Pettorino 1992–2011.

- diatopična os (prostorska variabilnost oz. variabilnost jezika v prostoru, npr. narčna razslojenost jezika).

Variacijske osi izražajo smeri variabilnosti jezika in lahko v tem smislu služijo kot uvodni in temeljni referenčni okvir pri vzpostavitvi teoretično utemeljene analize govornega jezika. Jezikovne variacije v govornem jeziku je sicer možno analizirati z različnih zornih kotov, z večjim poudarkom npr. na perlokucijski učinkovitosti sporazumevanja različnih govorcev (pragmatično jezikoslovje), na leksikalni, skladenjski in slovnični strategiji njihovega izražanja (analiza diskurza) ali na ritmično-prozodičnih značilnostih govora.

V okviru ritmično-prozodične raziskave je treba upoštevati dejstvo, da prozodija vključuje lingvistične, paralingvistične in ekstralingvistične lastnosti. Lingvistične lastnosti vključujejo temeljne ritmične lastnosti nekega jezika: naglas, ton, jakost glasa, tempo in ritem govora. Paralingvistične lastnosti vključujejo razmerje med govorcem in kontekstualnim položajem oz. komunikativno kompetenco govorca (Hymes v: Škiljan 1999: 28), ki prilagaja svoj govor glede na sporazumevalno situacijo ter prejemnika sporočila. Govor se npr. razlikuje, ko je poslušalec/prejemnik sporočila otrok ali odrasel. V primeru otroškega sogovorca ali poslušalca postane govor počasen, stavki kratki, zlogi so artikulirani razločno in podaljšano, ustnice so zelo zaokrožene (ang. protruded) in ton moduliran (Giannini idr. 2011: 41–42); takšno govorno vedenje pa se ob pogovoru z odraslim sogovorcem ali poslušalcem spremeni. Razlike nastajajo tudi na podlagi števila prejemnikov (skupina posameznikov ali posamezniki), nivoja medsebojne »domačnosti« (npr. hierarhija in tipologija odnosov med sogovorci), družbeno-kulturne ravni, čustvene stanja in poznavanja obravnavanega argumenta v zvezi s (so)govorcem. Jasno je tudi, da kontekst sporazumevanja v širšem smislu predvideva različne možne prozodične izvedbe (realizacije) govora: »slavnostno-žal-

ni« govor na pogrebu se npr. razlikuje od »preprosto-sproščene« govora razpravljajočih prijateljev ob pivu v baru. Ekstralingvistične lastnosti prozodije pa posredujejo tako rekoč nenamerne informacije o fizičnih značilnostih (moški : ženska; star : mlad; močan : šibek idr.), zemljepisnem poreklu ter sociokulturnem izvoru in zaledju govorca (Giannini 2011). Z drugimi besedami, lahko bi rekli, da variacijske osi opredeljujejo smeri morebitnih primerjalnih analiz raznolikosti govornega jezika, medtem ko prozodične lastnosti govorca povzemajo sklop spremenljivk, dejavnih v govoru. Za makroprozodično primerjavo moramo torej upoštevati širok razpon morebitnih vplivajočih spremenljivk, vezanih zlasti na posamezne analizirane govorce in na sporazumevalni kontekst, v katerem nastopajo, ter določiti, na katero oz. katere variacijske ravni se bomo v raziskavi osredotočali.

2 Prozodični indeksi

Številne aktivne spremenljivke zaznamujejo in razlikujejo govor ter jih je treba upoštevati pri katerikoli primerjavi (v istem jezikovnem sistemu ali v medjezikovni primerjavi); npr. spremenljivke, vezane na t. i. intersubjektivne lastnosti, odvisne od fizičnih (spol, starost, višina, teža) in prostorsko-kulturnih značilnosti sogovorcev (zemljepisno poreklo, družbeno-kulturni nivo), na razmerja med sogovorci oz. med govorcem in poslušalcem (stopnja domačnosti, hierarhija govornih položajev, namen govora, psihološko-čustveno stanje, poznavanje teme), na sporazumevalni kontekst (javni : zasebni, formalni : neformalni) ter na značilnosti kanala sporazumevanja (pisani : govornjeni). Ob številnih aktivnih spremenljivkah je seveda, usklajeno s cilji raziskave, nujno nekatere izmed njih postaviti na ničlo. Pri tem je za utemeljeno napredovanje raziskave bistvene pomena homogenost gradiva, a o tem bomo spregovorili kasneje.

Da bi omogočila primerljivost ritmično-prozodičnih značilnosti različnih tipologij

govora, sta francoska raziskovalca Grosjean in Deschamps (1975: 145–146) v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja identificirala nekatere t. i. prozodične indekse. Ti indeksi upoštevajo časovne spremenljivke govora (fr. *variables temporelles*), ki sta jih opredelila v dveh kategorijah: primarne, razdeljene na preproste in kompleksne, ter sekundarne spremenljivke. Hitrost artikulacije (ang. *articulation rate*), trajanje in število praznih³ premorov (ang. *silent pauses*) so opredeljeni kot preproste primarne spremenljivke, hitrost govora (ang. *speech rate*), razmerje med časom artikulacije in časom govora pa kot kompleksne spremenljivke. Polni premori (ang. *non-silent pauses*) pa pripadajo sekundarnim spremenljivkam. Različna kombinacija hitrosti govora in artikulacije, števila in trajanja premorov, tako praznih kot polnih, je tisto, kar določi različne tipologije govora (prav tam).

Glede na to, da so indeksi tesno odvisni od zlogovne (odprta : zaprta) in ritmične (ang. *syllable based, accent based, moraic based isochrony*) strukture določenega jezika – kar je v primeru medjezikovne primerjave treba posebej upoštevati – nam njihove vrednote posredujejo različne informacije o analiziranem govor(c)u.

Hitrost artikulacije – med vsemi najbolj stabilen prozodični indeks, saj je odvisen od anatomsko-fizioloških značilnosti prisil in zlogovne kompleksnosti jezika – posreduje nivo natančnosti artikulacijske geste (nadartikuliran : podartikuliran); zaradi tesne povezave z jezikovnim sistemom lahko rečemo, da

za vsak jezik obstaja intrinzična hitrost artikulacije (Magno - Caldognetto, Vagges 1991: 423–429). Hitrost artikulacije je kvocient med številom zlogov in trajanjem artikulacijske sekvence (ang. *articulatory sequence*). Hitrost govora, ovrednotena s kvocientom števila zlogov in trajanja celotne fonične verige (ang. *phonic chain*), pa nam posreduje informacije o kodificiranju govora oz. o kognitivni dejavnosti govorca (fluentnosti govora). Pri tem je treba izpostaviti, da je artikulacijska sekvenca sestavljena iz konkretno izrečenih zlogovnih verig, ki jo prekinjajo polni premori; fonična veriga pa je del govora med dvema praznima premoroma oz. med dvema tišinama, vključuje polne premore, ki prekinjajo artikulacijsko sekvenco, ne pa fonacije. Polni premori so posebno zanimivi, saj načeloma niso izrečeni namerno ter nam zato njihovo število in distribucija v izjavi govorita o procesih načrtovanja govora⁴ oz. o kognitivnem procesu komunikacijske in jezikovne kompetence posameznega govorca (nivo sproščenosti in gotovosti, morebitni obstoj govornih motenj, npr. jecljanje, afazija). Gre za pojave negotovosti govorca in hkrati za strateške prekinitve artikulacije, ne pa fonacije, za načrtovanje povedanega in za vzdrževanje govorne vloge.⁵ Razčlemba tipologij polnih premorov je še odprta ter predstavlja sporno vprašanje, saj ni enotnosti v njihovem poimenovanju.⁶ Prazne premore torej delamo namerno (emfatični, slovnični premori) in nenamerno (dihalni premori ali »tiho« načrtovanje). Hitrost govora je lahko prav zaradi

³ Večina raziskovalcev fenomene obotavljanja (ang. *hesitation phenomena*) opredeljuje kot polne in prazne premore; v nekaterih nedavnih študijah pa se uveljavlja tudi terminologija, ki smo jo v dosedanem delu poskusili prevesti v slovenščino z neustreznimi opredelitvami: »molčeč« in »nemolčeč« (prim. Scuteri 2012). Zaradi problematičnosti neologizma raje uporabljamo uveljavljeno terminologijo. O vprašanju razčlemba premorov prim. Crocco, Savy 2003: 1–31.

⁴ Različna porazdelitev nekaterih polnih premorov v govoru (začetni, sredinski ali končni položaj v artikulirani sekvenci) naj bi namreč razkrila naravo »on-line« načrtovanja govorca oz. ali gre za mikro- ali makronačrtovanje (Magno - Caldognetto, Vagges 1991: 424).

⁵ O jezikovnih strategijah pri menjavanju govorne vloge v slovenskih medijih prim. Kranjc 2003.

⁶ Čeprav ni široko uveljavljene terminologije, prevladuje razvrstitev v »neleksikalizirane« premore, ki so večinoma razdeljeni na preproste enote zloga (npr. vokalizacije, samoglasniški, soglasniški podaljški), ter »leksikalizirane« premore, ki zajemajo širšo enoto besede (napačni starti, popravki, ponovitve, medmetna raba besed); prim. Giannini 2001, 2003a, 2003b; Giannini, Pettorino 2002.

vključevanja v izračun števila in trajanja polnih premorov veliko manj stabilna od artikulacijske hitrosti, saj jo lahko znatno modificirajo pojavi negotovosti in mikro- ali makronačrtovanja (prav tam).

O analizi govora na podlagi primerjave časovnih indeksov obstaja že bogata literatura, zlasti kar se tiče političnega govora,⁷ spontanega in branega govora v sinhroni in diahroni perspektivi⁸ ter medjezikovnih primerjav.⁹ Zadnje čase pa je vedno več pozornosti posvečene značilnostim medijskega govora, na eni strani zaradi govornih tendenc, ki jih elektronski mediji navsezadnje odsevajo (Tivadar 2011: 494), na drugi strani pa zaradi vpliva, ki ga imajo na jezikovno obnašanje na splošno (De Mauro 1972: 118–125).

3 Predpriprava na eksperimentalno raziskavo oz. beseda o homogenosti

Pri primerjalni raziskavi stvarnega govora, analiziranega z namenom razkritja določene jezikovne variacije, smo že opozorili, da je bistveno nekatere spremenljivke postaviti na ničlo oz. imeti na razpolago čim bolj homogeno gradivo. Le homogenost gradiva namreč omogoča veljavno izpeljavo primerjav ter posplošitev pridobljenih rezultatov. Izbor raziskovalnega gradiva je seveda odvisen od ciljev in namenov raziskave. Če je namen določiti diatopično variabilnost v jeziku, bomo potrebovali čim več narečno raznolikega gradiva. V primeru proučevanja splošnih ritmično-prozodičnih značilnosti

jezika bi bilo najbolj idealno imeti homogeni vzorec ženskih in moških govorcev, natančno začrtati mejo starosti in zemljepisnega porekla, postaviti govorce v isto kontekstualno sporazumevalno situacijo ter izbrati govorce s podobnim poznavanjem teme ipd. Pred začetkom eksperimentalne primerjave (primerjava med izračunanimi ritmično-prozodičnimi indeksi) je namreč najbolj delikatni in pomembni trenutek prav izbor gradiva oz. predpriprava na raziskavo. Pri analizi prostega govora je zelo uveljavljena metoda za pridobitev homogenega gradiva, da izberemo določeno število govorcev s čim več podobnimi prostorsko-fizičnimi karakteristikami (spol, narečje, starost) in jih postavimo v isto kontekstualno situacijo, jim postavimo isto nalogo (npr. »stvarni« opis neke podobe ali »abstraktni« opis nedavnih počitnic, povprečnega delovnega dneva). Če nas zanima spontani dialoški govor, je pomembno sredstvo za spodbujanje pogovora metoda map-task.¹⁰ V primeru analize tako branega kot pripravljenega govora¹¹ pa je najprimernejše gradivo medijski oz. televizijski govor – ob upoštevanju intersubjektivnih, vsebinskih in specifičnih spremenljivk, vezanih med drugimi na sodobni proces »spektakularizacije« TV-govora, zlasti pa zaradi homogenosti kontekstualne komunikacijske situacije. Vendar z aplikacijo načela homogenosti pri izboru gradiva ne izčrpamo vseh metodoloških problemov, ki se lahko pojavijo v okviru makroprozodične raziskave, saj se ob vsakem primeru študija (ang. case study) pojavijo vprašanja glede načel transkripcije govorje-

7 Prim. Duez 1991.

8 Prim. Giannini, Pettorino 1994–2011; Magno - Caldognetto et al. 1997; Buroni 2009; Horga, Požgaj Hadži 2012.

9 Prim. Delattre 1965; Grosjean, Deschamps 1973–1975; Giannini, Pettorino 1993; Pettorino, Giannini 2009.

10 V metodi map-task sta govorcema (ang. giver, follower) dani podobni, a ne enaki mapi. Naloga govorcev je, da so na koncu njune medsebojne izmenjave informacije o poteh, narisanih na mapi, enake. Mapi se razlikujeta v številu, položaju in tipologiji narisanih predmetov; njuna različnost služi prav namenu stimuliranja komunikativne in sodelovalne govorne izmenjave med govorcema. Govorcema ni znan realni namen metode map-task (pridobivanje in registracija govornega gradiva), da ne bi izkrivili spontanosti govora zaradi t. i. mikrofonkega efekta (o tem prim. Tivadar 2004: 20), zato je tudi konverzacija le verbalna, saj ekran vizualno loči govorce.

11 Za opredelitev vrst govornih interpretacij prim. Tivadar 2011: 489–494.

nega besedila in določanja enot govora, zlasti pri premorih.

4 Zgled makroprozodične primerjave: diahrona in sinhrona variacija v govoru politikov

4.1 Korpus in metoda

Za zgled makroprozodične analize predstavljamo diahrono primerjavo političnih govorcev v televizijskem nastopu.¹² Analizirani korpus (v celoti traja 33,815 minute) je sestavljen iz dveh televizijskih posnetkov okroglih miz s politično vsebino, ki ju loči 40-letna časovna razdalja (iz 1966 in 2004). Gradivo je iz Arhiva Radiotelevizije Slovenija. Da bi po načelu homogenosti gradiva oz. temu primerno prilagodili primerjavo, smo govorcema, moškemu in ženski, iz TV-oddaje iz 1966 zoperstavili primerljiva govorca; med govorci v TV-oddaji iz 2004 smo prav tako izbrali moškega in žensko. Analizirani so bili torej štirje govorci: dva (m. in ž.) za oddajo iz 1966 in dva (m. in ž.) za oddajo iz 2004. Kljub temu da je gradivo časovno asimetrično – govor iz 1966 traja veliko dlje kakor vzorec iz 2004 – in diatopično gledano raznoliko (govorca iz sodobne oddaje sta Štajerca, iz pretekle oddaje pa sta iz osrednje Slovenije), je po starostnem okviru (30–45 let), obravnavani temi (gospodarski položaj), komunikativnem namenu in tipologiji govora (z miselno pripravo)¹³ dokaj homogeno, kar omogoča izpeljavo primerjave.

Gradivo je bilo analizirano z dvojnimi pristopi: perceptivnim in eksperimentalnim oz. s pomočjo tehnološko-računalniškega pripomočka. Po uvodnem poslušanju in transkripciji korpusa smo v njem identificirali artikulacijske sekvence, fonične verige ter polne in prazne premore. Naknadno smo s pomočjo programske opreme Wavesurfer 1.8.5 izmerili število zlogov, artikuliranih

sekvenc (AS), foničnih verig (FV), polnih (PoP) in praznih premorov (PrP) ter relativnih trajanj.

Na podlagi teh podatkov smo izračunali prozodična indeksa hitrosti artikulacije (HA; število zlogov/trajanje artikuliranih sekvenc) in hitrosti govora (HG; število zlogov/celotno trajanje izjave). Pri seštevanju zlogov (skupaj 9314) nismo vključili polnih premorov. Diftonge smo upoštevali kot monoftonge ter pri izračunu trajanj artikuliranih sekvenc odšteli čas »zlogovnega predpremornega podaljška« (it. allungamento sillabico prepausale). Kot minimalni prag praznih premorov smo določili 0,100 sekunde; to vrednost smo dobili po izračunu povprečnega trajanja dolžine zapornikov (0,55 s). Iz analize smo izločili dele, v katerih so se glasovi govorcev prekrivali, nerazumljive stavke, prazne premore, neodvisne od govorčevega namena (npr. tiho čakanje, da se na ekranu televizijskega studia prikažejo tabele in podatki za komentiranje), in kašljanje.

4.2 Rezultati in razprava

Zaradi vzorčne narave tega prispevka bomo le sintetično predstavili rezultate raziskave in relativni komentar. V tabeli so navedeni skupni podatki analiziranega korpusa po posameznem govorcu obeh obdobj: m_66 in ž_66 sta govorca iz oddaje iz 1966, m_04 in ž_04 pa govorca iz oddaje iz 2004. Trajanja so navedena v sekundah.

Iz podatkov lahko izpeljemo povprečno trajanje zlogov in premorov. Če sinhrono primerjamo podatke, ki se nanašajo na moške in ženske govorce, ugotovimo, da v obeh obdobjih moška govorca izrečeta povprečno daljše premore in krajše zloge (razlika z vrednostmi ženskih govork je sicer približno 0,010 s), kar je povezano z intersubjektivnimi spremenljivkami, ki smo jih okvirno nakazali v prejšnjih poglavjih. Nekatere raziskave povezujejo

¹² Diahrona primerjava je bila predmet magistrske naloge iz splošnega jezikoslovja, ki sem jo pod mentorstvom prof. A. Giannini zagovarjala na Filozofski fakulteti Univerze v Neaplju v akademskem letu 2009/2010. V nalogi analiziram širši vzorec korpusa (približno 70 minut) in poglobljeno preučujem tudi druge vidike TV-govora, zlasti tipologijo in razporejenost polnih premorov.

¹³ Prim. opombo 9.

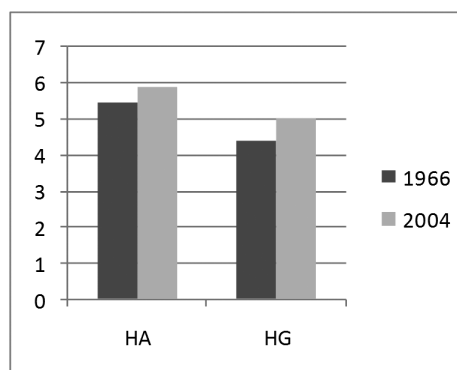
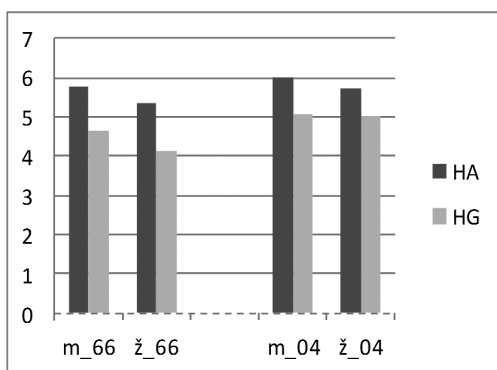
Tabela 1: Skupni podatki govorcev iz 1966 in 2004

	m_66	ž_66	m_04	ž_04
Število zlogov	4798	2241	1224	1051
Število FV	458	227	105	54
Število PrP	450	221	100	50
Število PoP	44	93	22	32
Zlogovno trajanje	829,714	420,172	202,994	183,369
Trajanje FV	848,508	455,975	210,3	192,2
Trajanje PrP	188,426	85,263	30,754	17,526
Trajanje PoP	18,794	35,803	7,306	8,831
Celotno trajanje	1036,934	541,238	241,054	209,726

daljše trajanje zlogov pri ženskah z akustičnimi značilnostmi ženskega govora, ki naj bi za razumljivo artikulacijo fonov potreboval več časa, kar se neizbežno kaže v vrednotah indeksov (Giannini 2011). Prav tako sta v obeh obdobjih pri govorkah višja število in trajanje polnih premorov,¹⁴ kar vpliva na »spolno« razlikovanje indeksov. Na podlagi parcialnih podatkov lahko razberemo, da je moški govor nasploh načeloma bolj fluenten in domnevno natančneje artikuliran od ženskega,¹⁵ saj sta v

obeh obdobjih število in trajanje premorov manjša, zlogi pa trajajo dlje, kar se pozna v višjih vrednostih prozodičnih indeksov (Slika 1).

Na diahroni ravni iz primerjave izhaja, da se je med dvema obdobjema povprečna vrednost prozodičnih indeksov rahlo spremenila: tako artikulacijska hitrost kot hitrost govora sta se zvišali za približno pol zloga (Slika 2). Ugotovljene razlike med prozodičnimi indeksi so, kakor smo že opozorili, odvisne od

Slika 1: Prozodični indeksi moških in ženskih govorcev Slika 2: Hitrost artikulacije in hitrost govora

¹⁴ Velja izpostaviti, da predstavlja ž_66 skrajni primer, saj njen govor nepretrgoma prekinjajo polni premori. Zaradi nemožnosti dodatnega preverjanja analiziranega govora z govorkinimi drugimi televizijskimi nastopi ne moremo sklepati, ali gre za enkratno čustveno izkrivljeno dejanje ali za osebne govorne motnje oz. za težave pri načrtovanju govora na splošno.

¹⁵ Ni podatkov o razponu (ang. range) variabilnosti HA za slovenščino, zato lahko le predpostavljamo, da višja vrednost moških govorcev domnevno in tendenčno kaže natančneje artikuliranje; nimamo dovolj podatkov, da bi lahko skleпали, ali do tega prihaja, ker moški govor nadartikuliran ali ker je ženski govor podartikuliran.

drugačne odstotne razporejenosti delov izjave: artikulirane sekvence, praznih in polnih premorov.

5 Sklepne misli

Ob diahroni primerjavi, ki smo jo izpeljali in tu le na splošno predstavili, lahko sklepamo, da se je jezik politikov z govornoritmičnega vidika v času spremenil v smeri pospešenega tempa, tako HA kot HG. Predpostavljamo lahko, da je ritmično-prozodična sprememba odvisna od spremenjene sporazumevalne politične strategije, domnevno vezane na spremembe družbenopolitičnega in medijskega sistema med dvema analiziranim obdobjema. Kritično ocenjevanje razlogov in okoliščin za ugotovljeno diahrono ritmično spreminjanje slovenščine v (političnem) TV-govoru pa je vprašanje za naslednja raziskovanja. Makroprozodična raziskava se torej ponuja kot inovativna metodološka nadgraditev v analizah jezikovnih variabilnosti v jeziku, saj predstavlja ustrezno primerjalno merilo za opredelitev »časovnih značilnosti« govora. Upamo, da bo s to primerjalno metodo v prihodnosti možno izpeljati primerjalne raziskave raznovrstnih vprašanj sodobne in pretekle govorjene slovenščine ter tako prispevati k opredelitvi družbeno-funkcijske razčlenjenosti jezika z ritmičnega vidika.

Viri

Arhiv RTV Ljubljana, 1966: Pogovor z J. S. in M. G. 13. 12. 1966. Dokumentacija televizije Slovenija

Arhiv RTV Slovenija, 2004: Volitve 2004: gospodarstvo. 14. 9. 2004. Dokumentacija televizije Slovenija.

Literatura

BERRUTO, Gaetano, 2004: *Nozioni di linguistica generale*. Napoli: Liguori editore.

BURONI, Edoardo, 2009: La voce del telegiornale. Aspetti prosodici del parlato telegiornalistico italiano in chiave diacronica. Elisabetta Mauroni, Mauro Piotti (ur.): *L'italiano televisivo 1976–2006. Atti del Convegno*. Firenze: Accademia della crusca. 387–407.

CROCCO, Claudia, SAVY, Renata, 2003: Fenomeni di esitazione e dintorni. Una rassegna bibliografica. Claudia Crocco, Renata Savy, Francesco Cutugno (ur.): *Contributo al DVD Rom del progetto API. API: Archivio del Parlato Italiano*. Napoli: CIRASS. 1–31.

DE MAURO, Tullio, 1972: *Storia linguistica dell'Italia unita*. Bari: Laterza editore.

DUEZ, Danielle, 1991: *La pause dans la parole de l'homme politique*. Paris: du centre National de la Recherche Scientifique.

GIANNINI, Antonella, 2011: Uno sguardo al ritmo e alla prosodia. F. Mazzei, P. Carioti (ur.): *Volume in onore di Adolfo Tamburello*. Napoli.

GIANNINI, Antonella, PETTORINO, Massimo, 1993: Aspetti prosodici del parlato radiofonico. *Atti delle IV Giornate di Studio del G. F. S. Torino*. 19–28.

GIANNINI, Antonella, PETTORINO, Massimo, 2011: L'italiano e lo sloveno a confronto. Indagine preliminare sul piano ritmico prosodico. Aleksandra Žabjek, Lucia Gaja Scuteri (ur.): *I 90 anni dello sloveno a Napoli. Atti del convegno*. Napoli: Il tociere. 41–56.

GROSJEAN, François, DESCHAMPS, Alain, 1973: Analyse des variables temporelles du français spontané II. Comparaison du français oral dans la description avec l'anglais (description) et avec le français (interview radiophonique). *Phonetica* 28. 191–226.

GROSJEAN, François, DESCHAMPS, Alain, 1975: Analyse contrastive des variables temporelles de l'anglais et du français: vitesse de parole et variables composantes, phénomènes d'hésitation. *Phonetica* 31/3–4. 144–184.

HORGA, Damir, POŽGAJ HADŽI, Vesna, 2012: (Dis)fluentnost i proizvodnja govora. *Slavistična revija* 60/4. 621–637.

KRANJC, Simona, 2003: Menjava vlog v govornih medijih. Stanislaw Gajda, Ada Vidovič Muha (ur.): *Współczesna polska i słoweńska sytuacja językowa = Sodobni jezikovni položaj na Poljskem in v Sloveniji / redakcja naukowa*. Opole: Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej; Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. 301–308.

MAGNO - CALDOGNETTO, Emanuela, VAGGES, Kyriaki, 1991: Indici di fluenza, tipologia e distribuzione delle sillabe nel parlato spontaneo. *Atti del XIX Convegno Nazionale dell'Associazione Italiana di Acustica*. Napoli: AIA. 423–429.

- PETTORINO, Massimo, GIANNINI, Antonella, 2009: Il parlato dei mass media: analisi multilingue del parlato dei telegiornali. Antonella Giannini, Massimo Pettorino, Francesca M. Dovetto (ur.): *La comunicazione parlata, Atti del terzo congresso internazionale del Gruppo di Studio sulla Comunicazione Parlata, 2*. Napoli: Università degli studi di Napoli l'Orientale. 71–84.
- SCUTERI, Lucia Gaja, 2012: Slovenski jezik: diahronična primerjava televizijskega govora politikov in novinarjev. Franc Marušič, Rok Žaucer (ur.): *Škrabčevi dnevi 7. Zbornik prispevkov s simpozija 2011*. Nova Gorica: Univerza v Novi Gorici. 76–87.
- ŠKILJAN, Dubravko, 1999: *Javni jezik. K lingvistični javni komunikaciji*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- TIVADAR, Hotimir, 2004: Priprava, izvedba in pomen perceptivnih testov za fonetično-fonološke raziskave (na primeru analize fonoloških parov). *Jezik in slovstvo* 49/2. 17–36. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-TMTVZP16>
- TIVADAR, Hotimir, 2011: Vzpostavitev razmerij med govorom in branjem, recitacijo in igranjem. Simona Kranjc (ur.): *Meddisciplinarnost v slovenistiki. Obdobja 30*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 489–495.